

Pişmanlıklar, Hayaller, Değişen Gökler

22 Eylül–27 Ekim 2001

İçinden geçmekte olduğumuz sürekli değişim ve dönüşümler silsilesinin bir sonucu olarak bütün kod, ölçüt ve değerlerin yıkıldığı, yeni ortaya çıkanların ise süratle kan kaybettiği günümüzde, olup bitene verilen cevabı, bir “çağı yakalama” çabası olarak değerlendirebiliriz. Geç kapitalizmin (post-endüstriyel toplum, tüketim toplumu, medya toplumu vs. olarak da adlandırılan) hız ve ısı üreten ruhu insani ve ahlaki değerleri, değişimin önünü tıkayan, gereksiz “modası geçmiş” duygusallıklar olarak sunarken, her türlü fırsatçılığı “rasyonellik” ve “her yol mübah” anlayışını da pratik aklın organizasyon becerisi olarak bu akış içinde meşrulaştırmaktadır. İnsanın mükemmeliyetine ve aklın üstünlüğüne dayanan Aydınlanma projesinin bir devamı olarak Modernizm’in iflası, “Aydın” düşüncesinin de ölümünü hazırladı. Batı düşüncesinin marjında bulunan ülkemizde ise bu durum çok daha çetrefil bir tablo ortaya çıkartmakta. Yaşanılan güne eleştirel bir yaklaşım olmaksızın yetişmeye çalışan eski aydınlarımız için amaç, artık toplu kurtuluş değil, yeni bir binyılın eşliğinde, küresel pastadan en büyük payı alan “dünya elitleri”nden biri olmak. Sonuç, içinden çıkılmaz katmerli bir “pastiche”: bu uğurda, sorgulanmadan edinilen bilgiler, teknik beceriler, stiller, seyahatler, markalar ve zevkler.

60’lı-70’li yılların yoğun modernizm eleştirisi, bir taraftan modernizmin dogmatizmiyle birlikte baskıcı totaliter anlayışını yıkarken, diğer taraftan da, var olan tüm üstsöylemler ve üstanlatıları (Marksizm, psikanaliz gibi) geçersiz kılarak, farklı gerçekliklerin, doğruların ve dillerin varlıklarını bir arada sürdürmelerine olanak tanıdı. Ancak bu, ölçüt yoksunluğunu ve “ben yaptım oldu” karmaşasını da beraberinde getirdi. Bu durum, sanat alanında da, hem yeni deneylerin gerçekleştirilebileceği ve ileri teknolojilerin sanat bağlamına eklenilebileceği özgür bir laboratuvar, hem de eleştiri bağlamında, çok ölçütlülük ve keyfiyet ortamı yarattı. Hızla çoğalan ve çoğu yerde tıkanan, geç modernizm, postmodernizm, hatta post-postmodernizm tartışmaları baskın sanat söylemlerini belirlerken, küreselleşme olgusuyla birlikte, yaşamın hızlı ritmiyle yarışan, sansasyonel, reklam imgelerinde olduğu gibi kendini ilk bakışa açan, çabuk algılanabilir, standart bir dil oluşturan, çoğunlukla politik güncel konuların etrafında toplanan yapıtların öncelik kazanmasına yol açtı.

Birçok modernist ölçütün, standartın ve protokollerin uygulanmadığı hatta bilinmediği ülkemizde, küresel dünyada bu ölçüt ve protokollerin kırılmasıyla birlikte ortaya çıkan tepkisel cevapları, postmodern deneyleri, yeni arayış ve araştırmaları, ülkemizin eski aydınları gibi, sanat dünyamızın da pek sorgulamadan 5-10 yıl gibi bir gecikmeyle benimsediği ve hatta tekrar etmeye başladığı söylenebilir. “Çağı yakalama” paniği, ileri teknolojilerin, her tür ilintili teknik bilginin ülkemizde henüz yaygınlaşıyor olması, ölçüt ve standart yoksunluğu, (bu yoksunlukların ülkemizde, Batı’da yaşanan karmaşaya oranla, çok daha şiddetli sonuçlar doğurduğu gözlemlenebilir) ne yazık ki, daha çok sayıda ve çok daha düşük standartta sanat üretimini pompalamakta. Öyle ki, bir projenin olumlanması ve kabulü için yalnızca Batı’daki benzerlerini andırıyor olması neredeyse yeterli. Eleştiri mekanizmasının bu denli içdiş edildiği ülkemizde sanatsal üretim “kolaycılığın ve yanlış anlamamanın keyfini sürüyor” denilebilir.

“Pişmanlıklar, Hayaller, Değişen Gökler” sergisi, isminin de işaret ettiği gibi, yaşadığımız ülkenin içinde bulunduğu bağlama, popüler baskın sanatsal önermelere ve aklımızı, ruhumuzu, hayallerimizi yalnızca bir “proje” durumuna indirgeyen çağın ruhuna teslim olmamayı öneriyor. Yeni toplumsal yaşam ve yeni ekonomik düzenin, ileri teknolojilerin, enformatik devrimin, medyanın bize dayattığı pozitif söylem ve geleceğe endeksli yaşam biçimlerine direnmenin mümkün olduğunu ve bunun en temel yolunun da bu çılgın akışı askıya alarak durmak, hatta geri çekilmek olduğunu öne sürmekte. Bu sergi, değişen gökyüzü altında, kaybettiklerimiz, farkına bile varmadan terk ettiklerimiz ve unutarak öldürdüklerimiz için pişmanlık duymaya ve hayallere dalmaya bir çağrı olarak algılanabilir.

Sergiye ismini veren, Marcel Proust’un *Les Plaisirs et les Jours* (Zevkler ve Günler) kitabından bir denemenin başlığı. Yaşadıkları dönemde yapıtlarıyla sarsıntılar yaratan Proust, Cézanne, Debussy ve Wright gibi ustalar nasıl ki bir dönüşüme işaret ediyorlardı, bu sergiye katılan sanatçılar da, mütevazı bir biçimde, içinden geçtiğimiz dönüşüm sürecinde “gösterilemeyi” ifade etmeye çalışmaktalar. Bu sanatçılar, yapıtlarıyla görselliğin dünyasının kapısını aralayarak, “şeylerin düzeninin” görselliğin düzenine göre nasıl yeniden şekillendiğini gösterirler. Bu sergi de, “görselliğin önceliği” önerisi üzerinde temellendirilmiştir.

Araştırmalarını farklı yönlerde sürdüren, farklı görüşler ve teknikler ortaya koyan sanatçıların bu sergide yer almalarının nedeni, çalışmalarında bugüne dair yeni görsel düzenlemeler ve ifadeler denemeleridir; yani, kullandıkları aracın ve sanatsal önermelerinin formal problemlerini, hatta söze dair olanlarını bile görselleştirme, görsel dilin içinden deşifre etme çabalarıdır. Sergide, Haluk Akakçe, Berkant Aksoy, Kutluğ Ataman, Sami Baydar, Erim Bayrı, Lukas Duwenhögger, Aydan Murtezaoglu, Füsun Onur, Ebru Özseçen, Ahmet Soysal, Murat Şahinler ve Mürüvvet Türkyılmaz’ın çalışmaları yer alacaktır.

İstanbul’un en yoğun ve heterojen kent dokularından birinde, Beyoğlu/Pera’da, konumlanan sergi mekânı –Karşı Sanat Çalışmaları– tarihi Elhamra Pasajı’nın ikinci katında yer almaktadır. Bu anlamda mekân kullanımı, Elhamra Pasajı’nı ve caddeyi de serginin içine alan bir yaklaşımla oluşturuldu. Sergiyi algılama süreci, binanın cephesine uygulanacak bir projeyle, İstiklal Caddesi’nden başlayacak.

Haziran 2001
N. Fulya Erdemci

Basın Turu: 22 Eylül 2001, Cumartesi, 16:00

KARŞI SANAT ÇALIŞMALARI
İstiklal Caddesi Elhamra Pasajı
258/203 80050 Beyoğlu
Tel: 0212 245 15 08 – 245 46 57
Faks: 0212 245 37 00
info@karsi.com

N. Fulya ERDEMCI
Küratör
0212 293 71 45
fulya.erdemci@mail.koc.net